

DAILĖS RAIŠKA (TAPYBA, GRAFIKA, ERDVINĖ PLASTIKA)

modulis 5-6 kl.

Daiva Laurinavičienė,
Panevėžio Vytauto Mikalausko menų mokyklos
mokytoja metodininkė

Specializuoto ugdymo krypties programų (pagrindinio ugdymo pirmos dalies kartu su dailės ar (ir) menų ugdymu programomis) projektų viešasis svarstymas, Kaunas, 2012 m. spalio 11 d.

DALYKO PASKIRTIS:

dailės raiškos dalykas skirtas sudaryti sąlygas mokiniams susipažinti su atskirų dailės šakų ypatumais, atskleidžiant jų panašumus ir skirtumus, siekiant atradimų ir naujos patirties džiaugsmo, teigiamų emocijų kuriant išgyvenimo.

TIKSLAS

---

suteikti galimybes išskirtinių gabumų dailei mokiniams aktyvia kūrybine veikla plėtoti dailės raiškos patirtį, tyrinėti skirtingų dailės šakų raiškos būdus, priemones, technikas ir technologijas.

UŽDAVINIAI:

Siekiamo, kad per dailės raiškos pamokas mokiniai:

- + atlikdami kūrybines užduotis mokytūsi atrasti idėjų aplinkoje, kitų kūryboje, vizualiniuose reiškiniuose;
- + keldami ir įgyvendindami kūrybos idėjas lavintūsi fantaziją, vaizduotę, kritinį mąstymą;
- + įgytū teorinių žinių apie atskiras dailės šakas, technikas ir technologijas;
- + kurdami siektū atradimų, naujos patirties džiaugsmo ir teigiamų išgyvenimų;
- + susietū savo kūrybą su istoriniu, socialiniu ir kultūriniu kontekstu;
- + aktyviai domėtūsi kultūriniu ir meniniu gyvenimu, plėstū savo akiratį;
- + vertintū ir įsivertintū savo kūrybinio darbo rezultatus.

DIDAKTINĖS NUOSTATOS

- + Dailės raiška, kaip pagrindinis specializuoto dailės ugdymo programos branduolio dalykas, apima tapybos, grafikos ir erdvinės plastikos pažinimą, siekiant atskleisti jų ypatumus, grindžiamas holistiniu požiūriu.
- + Dalykas nuosekliai pratęsia spontaniškos mokinių kūrybos ugdymo modelį, orientuojantis į atradimų ir naujos patirties džiaugsmo bei teigiamų emocijų kuriant išgyvenimą, palaipsniui pereinant prie gilesnio, dalykinėmis kompetencijomis grįsto mokymo.

DIDAKTINĖS NUOSTATOS

- + Pamokos vykdomos nedidelėse mokinių grupėse, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias savybes ir poreikius; sudarant palankias sąlygas mokinių vaizduotės, kūrybiškumo, emocinio intelekto, meninės ir estetiškos kompetencijos bei bendrųjų kompetencijų ugdymui, pasirinkant optimaliausią formą.
- + Programos įgyvendinimas remiasi mokinių nuostatų, dailės teorinių žinių ir praktinių gebėjimų bei įgūdžių ugdymu ir lavinimu; akcentuojamos vertybinės nuostatos – gerbti ir vertinti kultūrinį paveldą, kūrybinį darbą, korektišką bendravimą bei toleranciją kitų nuomonei ir sprendimų įvairovei.
- + Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdosa, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu.

DALYKO STRUKTŪRA

Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

- ✘ dailės raiškos priemonių pažinimas;
- ✘ praktika bei dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

MOKINIŲ PASIEKIMAI

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika

- ✘ **Nuostatos:** siekti pažinti dailės šakų, žanrų, išraiškos priemonių įvairovę per praktinę meninę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, analize, sinteze, interpretavimu bei eksperimentavimu, savo kūrybinėje raiškoje taikant įgytas teorines žinias ir praktinio darbo įgūdžius.
- ✘ **Esminis gebėjimas:** orientuotis dailės šakų, žanrų bei išraiškos priemonių įvairovėje, tinkamai jas pasirenkant ir taikant savo kūrybiniuose darbuose.

GEBĖJIMAI

- × 1.1. Rinkti, analizuoti ir apibendrinti kūrybiniam darbui reikalingą informaciją.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- × 1.1.1. Stebėti ir aplinkoje atpažinti dailės žanrus ir meninės išraiškos priemones.
- × 1.1.2. Rinkti ir fiksuoti (piešiant, tapant, fotografuojant) kraštotyrinę medžiagą, kraštovaizdį, kompozicijas.
- × 1.1.3. Ieškoti ir rasti informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose.

1. DAILĖS RAIŠKOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PRAKTIKA

GEBĖJIMAI

- ✘ 1.2. Orientuotis dailės šakų, žanrų bei išraiškos priemonių įvairovėje.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- ✘ 1.2.1. Atpažinti dailės kūrinuose dailės rūšis, šakas ir žanrus.
- ✘ 1.2.2. perteikti nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius.
- ✘ 1.2.3. Derinti įvairias meninės išraiškos priemones.
- ✘ 1.2.4. Pakomentuoti plastinės išraiškos priemonių pasirinkimą.

1. DAILĖS RAIŠKOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PRAKTIKA

GEBĖJIMAI

- ✘ 1.3. Tinkamai pasirinkti ir taikyti dailės technikas ir technologijas savo kūrybiniuose darbuose.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- ✘ 1.3.1. Pasirinkti reikalingas medžiagas ir priemones, tinkamai pasiruošti darbo vietą.
- ✘ 1.3.2. Kurti improvizuojant ir eksperimentuojant pasirinktomis dailės technikomis.
- ✘ 1.3.3. Atsižvelgti į technikų ypatumus ir galimybes jas derinti.

1. DAILĖS RAIŠKOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PRAKTIKA

2. DAILĖS KŪRINIŲ STEBĖJIMAS IR REFLEKTAVIMAS SOCIALINĖJE KULTŪRINĖJE APLINKOJE

- ✘ **Nuostatos:** stebėti ir vertinti sociokultūrinę aplinką, iškiliausius pasaulio dailės ir tautodailės kūrinius kaip neišsenkantį vertybinių nuostatų bei kūrybinių idėjų šaltinį, siekiant gilesnio jų pažinimo; ugdytis pagarbaus dalykinio bendravimo, bendradarbiavimo ir savitarpio supratimo įgūdžius.
- ✘ **Esminis gebėjimas:** aptarti ir vertinti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.

GEBĖJIMAI

- ✘ 2.1. Išvelgti kūrybines idėjas artimiausioje aplinkoje ir dailės kūriniuose.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- ✘ 2.1.1. Nusakyti, ką norėtų pavaizduoti stebėdamas aplinkos objektus ir dailės kūrinius.
- ✘ 2.1.2. Palyginti gamtos ir žmogaus sukurtų objektų formas, jų išraiškumą.

2. DAILĖS KŪRINIŲ STEBĖJIMAS IR REFLEKTAVIMAS SOCIALINĖJE KULTŪRINĖJE APLINKOJE

GEBĖJIMAI

- × 2.2. Aptarti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- × 2.2.1. Apibūdinti atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį.
- × 2.2.2. Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdinti muziejų ir parodų ekspozicijas, siejant su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais.
- × 2.2.3. Nusakyti profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus.

2. DAILĖS KŪRINIŲ STEBĖJIMAS IR REFLEKTAVIMAS SOCIALINĖJE KULTŪRINĖJE APLINKOJE

GEBĖJIMAI

- ✘ 2.3. Įvertinti savo ir draugų kūrybą, kūrybinio darbo rezultatus.

ŽINIOS IR SUPRATIMAS

- ✘ 2.3.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas korektiškai išsakyti savo įžvalgas ir pastebėjimus.
- ✘ 2.3.2. Savo ir draugų kūryboje atpažinti socialinį ir kultūrinį kontekstą.
- ✘ 2.3.3. Nusakyti kaip dailės priemonėmis galima keisti savo aplinką.

2. DAILĖS KŪRINIŲ STEBĖJIMAS IR REFLEKTAVIMAS SOCIALINĖJE KULTŪRINĖJE APLINKOJE

TURINIO APIMTYS

Tapybos priemonių pažinimas ir praktika:

- ✘ 5 ir 6 –oje klasėse tyrinėjamos įvairios tapybos technikos – guašas, akvarelė, mišrios tapybos technikos, koliažas – atliekami įvairūs technologiniai bandymai, etiudai, studijos.
- ✘ Mokomasi fiksuoti ir perteikti savo emocijas, kuriant individualiai ir grupėse, taikant įvairius atlikimo būdus: tapymą teptukais, pirštais, štampuojant, aplikuojant, kuriant faktūras ir pan., lavinamas spalvų, ritmo, tapybinės plastikos, spalvinių santykių ir kolorito pajautimas ir suvokimas.
- ✘ Kuriamos įvairios teminės kompozicijos, natūrmortai, peizažai, portretai, naudojant baltą bei spalvotą pagrindą, mokant pasirinkti popieriaus formatą ir darbo priemones. Supažindinama su spalvų simbolika, pagrindinėmis bei išvestinėmis spalvomis, pagrindiniais spalvų požymiais, grynomis spalvomis ir atspalviais bei jų išgavimo būdais; mokomasi spalva modeliuoti formą.

TURINIO APIMTYS

Grafikos pažinimas ir praktika:raiškos priemonių

- ✘ 5 ir 6 –oje klasėse tyrinėjamos grafikos techninės bei meninės išraiškos priemonės, atliekami technologiniai bandymai, eskizai, grafinės plastikos studijos.
- ✘ Susipažįstama su grafinių elementų simbolika, emocijne išraiška, piešiant pieštukais, flomasteriais, anglimi, tušu bei taikant mišrias grafikos technikas mokomasi linijomis bei dėmėmis fiksuoti ir perteikti savo emocijas, gamtos būsenas, supančią aplinką. Lavinamas ritmo, proporcijų, formos suvokimas ir pajautimas.
- ✘ Susipažįstama su spausdintinės grafikos technikomis: klijų technika, kolografija, kalkografija, monotipija, kartono raižiniais, sudėtingėjančia seka kuriamos įvairios teminės kompozicijos, natūrmortai, peizažai, portretai, naudojant baltą bei spalvotą popierių, mokant pasirinkti darbo priemones ir saugiai jomis naudotis.

TURINIO APIMTYS

Erdvinės plastikos priemonių pažinimas ir praktika:

- ✘ 5 ir 6 –oje klasėse tyrinėjamos medžiagų galimybės, įvairios ritminės struktūros, formų proporcijos, tektonika ir plastika, pasitelkiant modeliavimą, skobimą, konstravimą, koliažą. Darbui naudojamas plastilinas, molis, popierius, viela, gamtinės medžiagos bei antrinės žaliavos; kuriami eskizai, atliekami įvairūs technologiniai bandymai, etiudai, studijos. Mokomasi modeliuoti formą, kurti faktūras, pasirinkti medžiagas, darbo priemones ir saugiai jomis naudotis. Kuriamos įvairios ritminės, dekoratyvinės kompozicijos, daiktų formos, kaukės, fantastinių būtybių, gyvūnų figūros, kūrybiškai interpretuojamas liaudies menas.

TURINIO APIMTYS

Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje:

- ✘ Darbo metu nuolat aptariami atskiri dailės kūriniai, atitinkantys pamokos problematiką, mokantis atpažinti rūšis, šakas, technikas, žanrą, išraiškos priemones ir jų savybes, profesionaliosios dailės ir tautodailės bruožus. Stebimos ir aptariamos būsenos, gamtos reiškiniai, įvairių paros ir metų laikų spalvos ir atspalviai; lyginamos žmogaus sukurtų ir gamtoje esančių objektų siluetai, formos, paviršių savybės, jų išraiškingumas. Mokomasi tinkamai vartoti technines sąvokas, apibūdinant kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį, pristatant savo ir draugų kūrinius, išsakant įžvalgas bei pastebėjimus. Individualiai ir su grupe lankomos parodos, meninės akcijos, susitikimai su menininkais, kiti kultūros renginiai; mokomasi pažinti dailininkų kūrybinį braižą, aptariama kaip kurti ir gražinti savo aplinką.

VERTINIMAS

Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami trimis lygiais:

- + patenkinamu,
- + pagrindiniu
- + aukštesniu.

Patenkinamas lygis apibrėžia minimalius dalyko programos reikalavimus, pagrindinis – vidutinius, o aukštesnysis – labai gerai arba puikiai mokinio įvykdytus programos reikalavimus.

1. DAILĖS ŠAKOS RAIŠKOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PRAKTIKA

Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
<p>Padedamas randa su daile susijusios informacijos nurodytuose šaltiniuose.</p> <p>Atpažįsta dailės žanrus ir meninės išraiškos priemones.</p> <p>Padedamas randa informacijos savo kūrybiniam darbui.</p> <p>Skiria ir savo kūrybiniuose darbuose taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę, kuria įvairaus žanro kūrinius.</p> <p>Atlieka mokytojo pateiktas užduotis ir saugiai taiko pasiūlytas technikas.</p> <p>Savarankiškai pasiruošia darbo vietą.</p> <p>Atlieka kitų nurodytus darbus apipavidalinant klasės renginius. Pakviestas dalyvauja kūrybinėje veikloje, dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponavimui parengia savo kūrinius.</p>	<p>Renka, analizuoja ir apibendrina kūrybiniam darbui reikalingą informaciją ir kraštotyrinę medžiagą.</p> <p>Skiria ir kūrybingai taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę.</p> <p>Tinkamai pasiruošia darbo vietą, savarankiškai pasirenka ir, atsižvelgiant į technikų ypatumus ir galimybes jas derinti, taiko dailės technikas ir technologijas.</p> <p>Savarankiškai kuria įvairaus žanro ir įvairaus sudėtingumo kompozicijas, perteikia nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius bei sugeba pakomentuoti išraiškos priemonių pasirinkimą.</p> <p>Pasiūlo temų renginiams ir parodoms. Sėkmingai dirba individualiai ir grupėje, apipavidalina klasės ir mokyklos renginius. Dalyvauja dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponavimui parengia savo kūrinius.</p>	<p>Savarankiškai renka ir susistemina kūrybiniam darbui reikalingą informaciją ir kraštotyrinę medžiagą.</p> <p>Savarankiškai tyrinėja ir išbando įvairius dailės raiškos būdus, tikslingai pasirenka technikas ir technologijas, jas derina, improvizuoja ir eksperimentuoja.</p> <p>Skiria ir kūrybingai taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę, pakomentuoja jų pasirinkimą.</p> <p>Pasirenka raiškos būdą ir savarankiškai kuria įvairaus žanro ir įvairaus sudėtingumo kompozicijas, perteikia nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius.</p> <p>Rodo iniciatyvą bei pasiūlo temų renginiams ir parodoms. Sėkmingai dirba individualiai, imasi atsakomybės ir vadovauja grupės darbui, pasiūlo, kaip apipavidalinti renginius. Dalyvauja dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponavimui parengia savo kūrinius.</p>

2. DAILĖS KŪRINIŲ STEBĖJIMAS IR REFLEKTAVIMAS SOCIALINĖJE KULTŪRINĖJE APLINKOJE

Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
<p>Stebi ir savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytus artimiausios aplinkos dailės reiškinius, gamtos ir kultūros paminklus.</p> <p>Mokytojo padedamas palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų formas.</p> <p>Vartodamas paprastas dailės sąvokas papasakoja aplankytų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį.</p> <p>Paprašytas pasako savo nuomonę apie atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį, nusako, ką norėtų pavaizduoti.</p> <p>Palygina mokytojo nurodytų dailės kūrinių bruožus ir meninės išraiškos priemones.</p>	<p>Artimiausioje aplinkoje ir dailės kūriniuose atranda idėjų savo kūrybai ir jas nusako.</p> <p>Palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų formas, jų išraiškingumą.</p> <p>Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdina muziejų ir parodų ekspozicijas, atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį, nusako profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus.</p> <p>Drąsiai reiškia savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.</p> <p>Tolerantiškai vertina savo ir draugų kūrybinius sumanymus, kūryboje atpažįsta socialinį ir kultūrinį kontekstą.</p> <p>Vartojant paprastas dailės sąvokas korektiškai išsako savo įžvalgas ir pastebėjimus, pateikia pasiūlymų, kaip dailės priemonėmis galima keisti savo aplinką.</p>	<p>Artimiausioje aplinkoje, savo, draugų ir dailininkų kūriniuose atranda idėjų savo kūrybai ir jas komentuodamas pasako originalių pastebėjimų.</p> <p>Palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų formas, jų išraiškingumą.</p> <p>Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdina muziejų ir parodų ekspozicijas, atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį, palygina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus.</p> <p>Drąsiai reiškia savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.</p> <p>Tolerantiškai vertina savo ir draugų kūrybinius sumanymus, kūryboje atpažįsta socialinį ir kultūrinį kontekstą.</p> <p>Vartojant paprastas dailės sąvokas korektiškai išsako savo įžvalgas ir pastebėjimus, diskutuoja ir pateikia pasiūlymų, kaip dailės priemonėmis galima keisti savo aplinką.</p> <p>Savarankiškai sieja naują kūrybinę patirtį su jau turima patirtimi, kelia sau tikslus.</p>